

BİZ TOPLULUĞU

**SİYASETTEKİ GENÇ TEMSİL SORUNU VE
GENÇLERİN SİYASAL SÜREÇLERE OLAN
KATILIMINI ARTIRMAK**

**İNSAN HAKLARI VE DEMOKRASİ
KOMİSYONU**

NİSAN, 2023

1.GİRİŞ

14 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleşecek Türkiye Genel ve Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde seçmen grubunun yaklaşık %16'sını oluşturan genç seçmen, kamuoyu araştırmalarına göre yakın geçmesi beklenen seçimin belirleyici kitlelerinden birisi olarak ön plana çıkmaktadır.

Dünyada genel bir trend olarak görüleceği üzere gençlerin siyasi organizasyonlara ve kampanyalara karşı ilgileri düşüş eğilimindedir. Türkiye’de ise mevcut baskıcı siyasal konjonktürden ötürü siyasi sürece karşı gençler politize olmuş olsa da siyasi süreçlere katılımları yetersizdir. Bu sorunun bazı nedenlerini sıralamak gerekirse; gençlerin çevrelerinden gördüğü baskı, siyasi partilerin gençlere alan açma konusunda yeterince istekli davranmaması, Türkiye’de STK’ların yetersizliği ve tüzel bir yapı kurmanın zorluğu gibi nedenler siyasal sistemde gençler yeteri kadar temsil edilememesine ve siyasal sistem içerisinde gençlerin ürettikleri gerilimlere karşı verilen cevapların yetersiz kalmasına neden olmaktadır.

14 Mayıs seçimlerinden önce toplumda önceki dönemlere oranla daha sık gördüğümüz değişim talebi gençlere de sirayet etmiştir. Hayat pahalılığı, eğitim kalitesinin düşmesi, yaşam tarzına yapılan müdahaleler, kamuda gözlemlenebilen liyakatsiz atamalar gibi nedenler genç seçmeni bir değişim arayışına yöneltmiştir. Özellikle muhafazakar, mütedeyyin bir aileden yetişmiş ancak ülkenin geleceğine dair huzursuzlukları bulunan genç seçmenlerin fikir ve tercihleri bu değişim talebinden ötürü hızlıca değişebilmektedir.

Türkiye’de genç seçmenin yaşam koşulları salgın döneminden beri belli bir düzene oturtulamamıştır. Son yaşadığımız deprem felaketinden sonra da üniversite yurtlarının depremzedelere açılması üniversite çağındaki gençlerin

yaşamını büyük ölçüde etkilemiştir. Özellikle son dört yıl içerisinde üniversite çağındaki gençlerin uzaktan eğitim ve örgün eğitim arasında mekik dokuması gençlerin sosyalleşmesini engellemiş, eğitim ve öğretim süreçlerini olumsuz etkilemiştir.

14 Mayıs seçimlerine giderken herhangi bir aday veya parti gençleri etkileyecek, sandığa mobilize edebilecek bir seçim kampanyası inşa edememiştir. Cumhuriyet tarihimizin ve çok partili hayat tecrübemizin en önemli seçimlerinden birisine giderken Biz Topluluğu bünyesinde bulunan İnsan Hakları ve Demokrasi Komisyonu olarak bu kısa raporumuzda çeşitli kamuoyu araştırmalarından da destek alarak seçimlerin kaderini belirleyecek seçmen gruplarından olan gençlerin sandığa nasıl mobilize edileceği ve siyasi sistemdeki rolünün nasıl arttırılabileceğine dair çeşitli sorunların tespit edip bu sorunlara dair çözüm önerilerimizi kısaca derledik.

2. SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Değerlendirme: Türkiye'de genel olarak halk, seçim sistemi hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. Bu durum özellikle ilk defa oy verecek gençlerin ve diğer seçmenlerin bilinçli bir oy verme davranışına sahip olabilmelerini zorlaştırmaktadır.

Çözüm Önerisi: Türkiye'de TBMM Milletvekilliği seçimlerinin gerçekleştirildiği D'Hondt sistemi, halkın her tabakasına ve özellikle kırsal bölgelerdeki kesime siyasiler tarafından anlaşılabilir bir şekilde anlatılmalı ve halk seçim sistemi konusunda bilinçlendirilmelidir. Gençlerin siyasi süreçlere katılımı ile ilgili başta vatandaşlık bilinci olmak bu konuya yönelik bilinçlendirici dersler müfredatlara eklenmelidir. Bu bilinçlendirme sayesinde özellikle ilk defa oy verecek gençlerin ve diğer seçmenlerin bilinçli bir oy verme davranışına sahip olabilmeleri sağlanacaktır.

Değerlendirme: 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nde 62 milyonluk seçmen içinde 6 milyonluk (yaklaşık %10) ilk kez oy kullanacak ve genel olarak 13 milyonluk (yaklaşık %21) genç seçmen bulunmaktadır. Büyük bir kitleyi oluşturan genç kitle olmasına karşın gerek gençlerin siyasi temsilinin az olması gerek siyasetin kapalı kutu bir uğraş halini alması gençleri çekimser kalmaya ve kafa karışıklığına itmektedir. Bir diğer çerçevede popülist yaklaşımlara meyilli olma özelliği taşıyan ve kafası karışık genç seçmenin bir tepki olarak boş oy atma veya seçime katılım göstermeme gibi sakıncalı bir eğilim göstermesi ihtimali ülke siyaseti ve demokrasisi adına karamsar bir tablo ortaya koyacaktır.

Çözüm Önerisi: Müfredata eklenecek vatandaşlık bilincine yönelik bir ders ile gençlere verilecek “vatandaşlık eğitimi”, gençleri demokratik süreçle

tanıştırmada ve onlara siyasette aktif bir rol almak için gerekli olan becerileri sağlamada etkili olacaktır. Özellikle genç kitleler hedef alınmak üzere " Oy kullanmanın önemi ve gerekliliği" içerikli, insanları bilinçlendirecek ve teşvik edecek görsel ve yazılı içerikler vb. çalışmalar yürütülmelidir.

Değerlendirme: Gençlerin karar alma ve politika yapım süreçlerine katılımının sınırlı olması, ihtiyaç ve taleplerini yeterli bir şekilde siyasal sisteme duyurmalarında engel olmaktadır.

Çözüm Önerisi: Gençlerin günlük hayatlarında deneyimlediği zorluk ve ihtiyaçların gençler tarafından seslendirilmesi ve çözümler geliştirilmesi ancak karar alma mekanizmalarında temsil edilmeleriyle mümkün olacaktır. Bu nedenle yaşamada veya yürütmede bilfiil görev alacak gençlerin sayısı arttırılmalı ve liyakatlerine dikkat edilmelidir. Gençleri bir vitrin olarak gören siyasi anlayış yerine üreten, çalışan ve potansiyelli gençler karar alma sürecine paydaş edilmelidir.

Değerlendirme: Yürürlükteki hukukumuz gençlerin siyasete katılımını engellememesine rağmen gençlerin, desteğe ihtiyacı olan dezavantajlı gruplar içinde yer alması sebebiyle temsiliyetleri zayıftır. Bu nedenle mevzuat ve kanunların gençlerin siyasi katılımını engellememesi, gençlerin siyasi süreçlere katılımı için yeterli değildir.

Çözüm Önerisi: Devlet sosyal devlet anlayışı çerçevesinde dezavantajlı grupları desteklemelidir. Sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak gençlerin temsiliyetinin sağlanmasında destekleyici mekanizmalar ve politikalar

üretmelidir. Özellikle Seçim Kanunu ve Siyasi Partiler Kanunu başta olmak üzere mevzuatlarımızda bu hususa ilişkin düzenlemeler yapılmalıdır.

Değerlendirme: Baskıcı politikalar ve siyasi kutuplaşma yüzünden oluşan korku iklimi, gençlerin sosyal medyada siyasi tercihleri veya endişeleri hakkında konuşmalarına da yansımaktadır. Gençlere, siyasi tercihlerini dile getirmelerindeki engeller sorulduğunda, %20'si internetteki bilgilere güven eksikliklerinin olduğunu belirtirken, %1,9'u ise fişlenme endişelerini dile getirmiştir. %13,1'lik bir oranla da zorbalık, taciz ve trolleme, bu kapsamdaki engellerden birkaçı olarak öne çıkmıştır. İnternet erişiminin kısıtlı olması %10,4 ile dile getirilirken, çevrimiçi şiddet %7,6, dijital ayak izi ise %5,7 oranında belirtilmiştir. Gençler, “nasıl bir ülkede yaşamak istersiniz” sorusuna %43 gibi yüksek bir oranla “istediğim gibi yaşayabileceğim özgürlüğün olduğu bir ülkede” cevabını vermektedir.

Çözüm Önerisi: Gençlerin siyasette aktif rol almalarının önünde duran baskıcı politikanın yerine özgür ve gençlerin düşüncelerine önem veren bir anlayış ile politika üretilmelidir. Gençlerin siyasetçilere ve siyasete olan önyargılarını kırmak için çeşitli kamuoyu araştırmaları ve çalışmaları yapılmalıdır. Bu sayede gençlerin siyasete bakış açısı daha iyi anlaşılacak ve siyasette aktif katılım sağlamalarına sağlanacaktır. Yasal düzenlemeler ve siyasi partilerin sistemlerinde yapılacak düzenlemeler ile ifade özgürlüğünün sağlanması gençlere ve seçmenlere güvence olacaktır. İfade özgürlüğünün sağlanması için; bireylerin düşüncelerini rahatça açıklayabildikleri, tepki görmekten çekinmedikleri, şiddetli tartışmalardan uzak bir ortamın tesis edilmesi ve ideolojik saplantıların önüne geçilmesi gerekmektedir. Gençler, disiplin cezası ile karşılaşmadan siyasi katılım

haklarını kullanabilmeleri ifade özgürlüğünün tesisi bakımından önem arz etmektedir. Gençlerin siyasi süreçlere katılımı için okul ve yurt yönetimleri zorlaştırıcı ve caydırıcı etkisi yerine destekleyici ve yönlendirici uygulamalara bırakmalıdır.

Değerlendirme: Gençlerin karar alma ve politika yapım süreçlerine katılımının sınırlı olması, ihtiyaç ve taleplerini yeterli bir şekilde seslendirmelerine engel olmaktadır. Nüfustaki genç oranı %15,3 iken meclisteki genç oranı sadece %1,3 seviyesinde olması bu durumun kanıtı niteliğindedir. Gençlerin günlük hayatlarında deneyimlediği zorluk ve ihtiyaçların yine gençler tarafından seslendirilmesi ve çözümler geliştirilmesi ancak karar alma mekanizmalarında temsil edilmeleriyle mümkün olacaktır. 27. Dönemde Milletvekili Seçilen 600 Milletvekilinden, 18-29 yaş grubundan 8, 30-39 yaş grubundan ise 72 milletvekili bulunmaktaydı.

Çözüm Önerisi: Toplumun tüm bireyleri gerek parlamentoda gerekse yönetimin diğer alanlarında, eşit siyasi katılımının demokratik bir gereklilik olduğu bilinmelidir. Buna ilişkin hem yerel meclislerde hem de TBMM'de bunu sağlamaya yönelik politikalar izlenmeli ve yasal adımlar atılmalıdır. Gençlerin STK faaliyetlere katılımı kolaylaştırılmalıdır. Dernek kurma ve yönetme süreçlerinde bu katılımı zorlaştıran uygulamalara karşı kolaylaştırıcı ve destekleyici uygulamalar getirilmelidir. Gençlik üzerinde çalışma yapan sivil toplum kuruluşlarının medyayı etkin kullanması sağlanarak gençlerin temsili konusunda farkındalık oluşturulmalıdır.

Değerlendirme: Türkiye'deki genç temsil sorunu için siyasi partilerin rolü önemlidir.

Çözüm Önerisi: Türkiye Cumhuriyeti'nde demokrasinin içselleştirilebilmesi için mühim bir kilometre taşı olarak kabul ettiğimiz parti-içi demokrasinin tesisi, gençlerin siyasi süreçlere ve karar alma süreçlerine katılımı için elzem olduğu bilinmelidir. Siyasi partiler gençlere eğitim, mentorluk ve liderlik fırsatları sunarak katılımı arttırabilirler. Ayrıca maddi kaynaklar ve eşit fırsatlar sağlanmalıdır. Siyasi partilerin gençlere destek olması, siyasi arenadaki genç temsil sorununu çözmeye yardımcı olabilir.

Değerlendirme: Gençlerin siyasal sistemde yeterli bir temsile ulaşamamasının bir diğer nedeni de partilerin gençlik örgütlenmelerinin gençlerin problemlerini siyasi mekanizmaya yeterince taşıyamamasıdır. Bu örgütlenmeler gençlerin sorunlarını siyasi sisteme taşıyıp partilerin seçim kampanyalarını pozitif etkileyebilecek bir yapıda olmaktan uzaktır. Bu örgütler, siyasete karşı ilgili olan gençlerin siyasi katılımlarını arttıran bir alan oluşturmaktan ziyade halihazırda partinin kendi tabanını temsil eden gençleri heyecanlandıran organizmalar olmaktan öteye gidememektedir.

Çözüm Önerisi: Siyasi partiler, gençlik politikalarını ve örgütlenmelerini oluşturan yapıları kendi karar alma süreçlerine bir paydaş olarak ön plana çıkarmaları ve buradaki üyelerin sadakatli bir asker vasfından ziyade üreten, öğreten, sorun çözebilen ve potansiyel kurmaylar yetiştiren yapılar haline getirmelidir.

Değerlendirme: Genç seçmenin bugünkü siyasi sisteme yönelik temel endişeleri ve kaygıları sadece bu gruba münhasır değildir. Türkiye’deki olumsuz ekonomik koşullar, baskıcı siyasi iklim, konut kiralardaki uçuk fiyatlar, kamudaki liyakatsiz atamalar gençlerin geleceğe dair karamsar bakışlarının temelini oluşturmaktadır.

Çözüm Önerisi: Ülkedeki olumsuz iklimin nasıl değiştirilebileceğine dair sade, anlaşılabilir ve makul çözüm önerileri geliştirmek bütün seçmen grupları gibi gençleri de harekete geçirecektir. Seçim kampanyasında gençlere yönelik ücretsiz internet, uygun fiyata oyun konsolu gibi vaatler ön plana gerektiğinden fazla çıkarılmamalıdır. Ülkedeki temel sorunlar gençlere gençlerin dilinden anlatılmalı ve ülkenin geleceğine dair kaygıları basitleştirilmemelidir.

3. SONUÇ

Gençler Türkiye'nin mevcut siyasi konjonktüründen son derece rahatsızdır. Farklı fikir ve yaşam tarzlarına sahip genç seçmen Türkiye'nin geleceğine dair çeşitli kaygılar taşımaktadır. Bu kaygılara yönelik politika geliştirmeye çalışan siyasi partilerin gençlere yönelik yaklaşımı tek düze kalmaktadır. Siyasi kampanyalarda gençlerin sorun ve kaygıları basitleştirilmektedir. Bu durum gençlerin siyasete katılım süreçlerini olumsuz yönde etkilemekte ve siyasi tercihlerinde istikrarlı olamamalarına neden olmaktadır.

Türkiye'de sivil toplum, ülkemizin demokratik kurumlarını yeni dönemde inşa edebilmesi için oldukça değerlidir. Bugüne kadar siyasal sistemin dışladığı ve bastırdığı sivil toplum güçlendirilmeli ve gençlere kendilerini yetiştirebilmeleri için yeni alanlar açılmalıdır. Türkiye gelecekte güçlü, katılımcı ve etkili bir sivil toplum inşa edebilirse gençler de siyasal sisteme daha sağlıklı bir katılımcı olarak yer alabilecektir.

Gençlerin siyasete katılımının yetersizliğinde siyasi partilerin rolü önemlidir. Gençlik teşkilatlarında gençlere yeteri kadar değer gösterilmemekte, alan açılmamaktadır. Bu teşkilat ve örgütlenmeler siyasete meraklı olan ve çeşitli konularda çalışmalar yapmak isteyen gençleri katı bir hiyerarşide baskılamak yerine ihtiyaç duydukları alanı açmalıdırlar. Ayrıca bu örgütlenmelerin ana odağı kendi tabanını heyecanlandırıcı ve konsolide edici aktiviteler gerçekleştirmekten ziyade partinin gençlik politikalarını oluşturma sürecinde bilfiil bulunmak ve gelecekte parti içerisinde önemli görevlerde bulunabilecek kurmaylar yetiştirmek olmalıdır.

Türkiye'deki gençlerin çok büyük bir kısmı siyaseti aktif olarak takip etmektedir. Ancak siyasi karar alma sürecini dışarıdan takip etmeye yönelmelerinin

nedenlerinden birisi mevcut baskıcı siyasi konjonktürdür. Özellikle gelecekte kamuda çalışmak isteyen gençler siyasi söylemlerde veya çalışmalarda bulunmaktan çekinmektedirler.

Biz Topluluğu kurulduğu günden itibaren gençlerin siyasi süreçlere aktif olarak katılabileceğini ve ülkenin sorunlarına dair kayıtsız olmadığını ispatlamaya çalışıyor. Buna ek olarak ilgi duyduğu alanlarda çalışma yapmak isteyen gençlere gerekli alanlar açarak seslerini siyasetin çeşitli aktörlerine duyurmaya çalışıyor.

Gençlerin fikirlerini özgürce beyan edebildiği; siyasi süreçlere korkmadan, çekinmeden katılabildiği; siyasal sistemin ve partilerin gençlerin sorunlarına daha sağlıklı çözümler üretebildiği daha aydınlık bir Türkiye yaratabilmek ve birlikte ilerleyebilmek dileğiyle.